

Guies informatives de l'Oficina tècnica per a l'equitat de gènere i la diversitat sexual a les entitats del Tercer Sector

Aplicació d'una metodologia feminista interseccional per fer front a les violències masclistes

Desembre 2024

Suport Tercer Sector - Fundesplai

C/ Riu Anoia, 42-54 08820 El Prat de Llobregat (Barcelona)

www.suport.fundesplai.org

infosuport@fundesplai.org

Aquesta obra està distribuïda sota una llicència Reconeixement–No Comercial–Compartir–Igual 3.0 Espanya (CC BY-NC-SA 3.0) disponible a: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/es/>
La versió electrònica d'aquesta publicació es pot veure o descarregar a www.suport.fundesplai.org

Índex

Sobre la guia	1
Introducció	2
Marc normatiu	3
Feminisme i interseccionalitat	5
Feminisme: més enllà del gènere	5
Feminisme interseccional	6
Feminisme i altres eixos de discriminació	9
Feminisme i diversitat de gènere	10
Metodologia feminista interseccional a les entitats	11
Principals pautes per aplicar la metodologia feminista interseccional en les entitats del Tercer Sector	12
Bones pràctiques per a l'aplicació de la metodologia feminista interseccional	13

Sobre la guia

El propòsit d'aquesta guia és proporcionar una comprensió integral de com incorporar la **metodologia feminista interseccional en les entitats del Tercer Sector**. Aquesta facilita una manera de **construir estratègies** que tenen en compte les realitats complexes, diverses i particulars de les persones que viuen les violències masclistes.

Cal tenir en compte que la guia '**Aplicació d'una metodologia feminista interseccional per fer front a les violències masclistes**' ha estat creada per **Suport Tercer Sector**, a través de l'**Oficina tècnica per a l'equitat de gènere i la diversitat sexual a les entitats del Tercer Sector**, impulsada amb el suport del **Departament d'Igualtat i Feminisme** de la **Generalitat de Catalunya**. L'oficina s'adreça a associacions, fundacions, clubs esportius i la resta d'entitats del Tercer Sector que es poden **beneficiar de forma gratuïta de diferents serveis**.

Introducció

Les **violències masclistes** són presents en el dia a dia. Les dones han après a conviure amb elles i han assumit que són part de la seva existència. Aquestes no només es produeixen en l'**esfera privada**, sinó que també es reflecteixen en l'**esfera pública i institucional**. És per aquest motiu, pel qual la tasca diària de les entitats troba la presència de la **violència contra les dones** a cada projecte i a cada activitat que realitzen. Això ve produït pel **sistema d'organització social, política, econòmica i cultural** en el qual es viu: el **patriarcat**.

El **sistema patriarcal** és l'eina utilitzada segle rere segle per **categoritzar les persones** al moment de néixer, segons el **binarisme de gènere**. Disposada aquesta categoria, s'activen un seguit de mecanismes que interactuen en el dia a dia aplicant els **rols de gènere** i els **estereotips** creats pel sistema. A la infància, el patriarcat impacta en la **construcció** de les **identitats individuals i col·lectives**. Les criatures són introduïdes a normes no modificables sobre els rols de nena i de nen. El sistema els ensenya com han d'actuar i d'interactuar amb les persones, que espera la societat d'elles i quin és el seu camí vital a seguir.

El feminisme sorgeix per la necessitat de fer front al **sistema patriarcal**. El **feminisme interseccional** es presenta com una eina clau per **entendre i abordar les múltiples formes de violència masclista** que afecten les dones en diferents realitats i contextos. Aquesta metodologia permet comprendre que les **experiències no són homogènies**, sinó que estan travessades per múltiples factors com la **classe social**, l'**ètnia**, l'**orientació sexual**, l'**edat**, entre altres. En una societat on la violència masclista es manifesta de múltiples maneres, es fa indispensable **desenvolupar enfocaments** que puguin identificar i abordar aquests factors simultàniament.

Marc normatiu

El **marc normatiu** que sustenta la **lluita contra les violències masclistes** és ampli i varia segons el context nacional i autonòmic. Tot i això, hi ha **lleis i acords internacionals** clau que estableixen l'obligació de prevenir, sancionar i erradicar la violència masclista en totes les seves formes, promovent la igualtat real entre dones i homes.

Convenció sobre l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació contra la Dona

Adoptada per l'**ONU el 1979**, la CEDAW estableix els drets humans de les dones i compromet els estats a **eliminar totes les formes de discriminació de gènere**. La seva utilitat és proporcionar un **marc jurídic internacional** per promoure la igualtat de gènere i la protecció dels drets de les dones.

Declaració i Plataforma d'Acció de Beijing (1995)

Acord internacional que fixa un pla d'acció per eliminar la discriminació de gènere i promoure els drets de les dones en diverses àrees com l'**educació**, la **salut** i la **participació política**. La seva utilitat és guiar les **polítiques globals i locals** per aconseguir la igualtat de gènere i apoderar les dones.

Llei Orgànica 1/2004, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere

En el **marc estatal**, aquesta **lleï defineix la violència de gènere**, crea un conjunt de mesures de protecció i suport a les víctimes i regula les responsabilitats judicials i policials en la seva erradicació.

Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista

Estableix els **drets de les dones a viure lliures de violència**, incloent-hi mesures de protecció, atenció integral i la creació de recursos específics per a les víctimes. Aporta una resposta coordinada entre administracions i serveis.

Llei 4/2015, de 4 de juny, de seguretat ciutadana

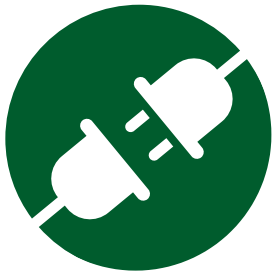
Aquesta llei regula aspectes relacionats amb la **seguretat de les dones víctimes de violència masclista**, establint mecanismes de protecció, ordres d'allunyament i altres mesures preventives per garantir la seva seguretat.

Llei 17/2020, del 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista

Estableix la creació de **serveis especialitzats per a víctimes amb diversitat funcional** i millora l'accés a la justícia per a les dones en situació de vulnerabilitat. També reforça les mesures de coordinació entre els diferents serveis públics i promou la sensibilització i educació en igualtat. Aquesta llei fa més eficient el sistema de resposta i suport integral a les víctimes.

Llei 19/2020, del 30 de desembre, d'igualtat de tracte i no-discriminació

Aquesta llei promou la **igualtat efectiva entre dones i homes** i lluita contra qualsevol forma de discriminació, inclosa la violència masclista, establint mecanismes per a la protecció i la reparació de les víctimes.

Feminisme i interseccionalitat

Feminisme: més enllà del gènere

El **feminisme** és un moviment i un corrent de pensament que, des dels seus orígens, ha estat una **resposta a les desigualtats estructurals** entre dones i homes. Al llarg de la història, ha lluitat per la igualtat de gènere, per **trencar amb els rols tradicionals assignats** a les dones i per la desestabilització de les estructures de poder patriarcals.

Quan parlem de “**feminisme: més enllà del gènere**”, ens referim al fet que el feminisme actual no es limita a l'anàlisi de l'opressió de les dones en relació amb els homes, sinó que va un pas més enllà abastant una **mirada més ampla i plural**. Aborda com les desigualtats no es limiten només al gènere, sinó que també es veuen amplificades per altres **eixos de discriminació**, que s'entrellacen i afecten les experiències de les dones.

El **feminisme interseccional**, tal com s'ha anomenat, subratlla que les dones no són una categoria homogènia i que les **experiències d'opressió es creuen, interaccionen** i es **reforcen mútuament**, provocant dinàmiques de discriminació múltiple i específica.

Les dones no són només víctimes d'una **opressió** relacionada només amb el seu **gènere**, sinó que les seves experiències de vida estan marcades també per les **condicions socials** i **econòmiques** que afecten la seva existència.

Per exemple, una **dona racialitzada**, que viu en una situació de pobresa i que té una **orientació sexual no normativa**, no només es veu afectada per l'opressió de gènere, sinó també per **altres formes de discriminació** que entrellacen les seves condicions de vida. Així, el feminisme ha hagut de començar a entendre la **desigualtat** com un **fenomen múltiple i multidimensional**.

Feminisme interseccional

El **concepte d'interseccionalitat** va ser encunyat per **Kimberlé Crenshaw** a finals dels anys 80. Es refereix a l'anàlisi de com **diferents formes de discriminació, opressió i exclusió** s'entrellacen i afecten les vides de les persones de manera complexa.

Va destacar que les **discriminacions** i les **opressions** de les dones no poden ser enteses de manera aïllada i no es poden reduir simplement a la seva condició de dones, sinó que estan **profundament travessades** per altres **identitats socials** com l'**ètnia**, la **classe social**, l'**orientació sexual**, la **discapacitat**, la **religió**, entre d'altres. La interseccionalitat proposa un enfocament que reconeix que la **discriminació** no es dona en una dimensió, sinó que les **diferents formes d'opressió** es creuen i es reforcen mútuament, creant experiències úniques d'opressió i resistència.

Aquesta perspectiva ha tingut un impacte fonamental en la manera en què s'entén el feminisme i la manera com es **conceptualitzen les polítiques d'igualtat**. La **interseccionalitat** permet una mirada més rica i matisada de les experiències de les dones, ja que convida a analitzar com les **diverses formes de discriminació** interactuen i afecten les vides de manera diversa.

El **feminisme**, per tant, ha superat la seva visió inicial centrada només en la igualtat de gènere i s'ha convertit en un **moviment** que abasta **diverses lluites per la justícia social**. Els feminismes actuals reconeixen la **diversitat de les experiències de les dones** i les **persones no binàries**, així com la multiplicitat de formes d'opressió que les travessen. El feminisme més enllà del gènere és una **mirada inclusiva i transformadora** que promou una societat en què es respecti la dignitat, la llibertat i els drets de totes les persones, sense importar la seva **identitat de gènere, orientació sexual, classe social, ètnia o capacitat**.

Per tal d'aplicar aquestes idees en les **polítiques socials** i en la resposta a les violències masclistes, és fonamental adoptar un **enfocament interseccional** que no només abordi les desigualtats de gènere, sinó que reconegui les altres dimensions de l'opressió i busqui la **transformació estructural** de les condicions socials, polítiques i econòmiques que mantenen les desigualtats.

Aquest enfocament expandit és fonamental per comprendre que les dones no són un grup homogeni. Les **dones de diferents orígens ètnics, culturals, econòmics i sexuals** viuen el **sistema patriarcal** de manera **diferent**. En aquest context, el **feminisme interseccional defensa**:

Cal reconèixer les diverses identitats

No totes les dones experimenten l'**opressió** de la mateixa manera. Una **dona blanca** de classe mitjana experimentarà les violències masclistes de manera diferent a una **dona indígena** o a una **dona amb discapacitat**.

Lluites interrelacionades

El feminisme més enllà del gènere no tracta només sobre la igualtat entre dones i homes, sinó també sobre l'**eliminació de les opressions derivades del racisme**, el **classisme**, l'**homofòbia** o la **transfòbia**, entre altres.

Enfocaments inclusius

Perquè el **feminisme** sigui transformador, ha de ser **inclusiu** i **conscient** de les diverses estructures d'opressió que afecten les dones, i promoure polítiques que reconeguin i abordin aquestes interseccions.

El **feminisme interseccional** és un pas endavant en aquest enfocament, ja que cerca **transformar les estructures** que perpetuen l'opressió, no només a través de la lent del gènere, sinó també considerant les múltiples identitats i les diverses maneres en què les dones poden ser oprimides i explotades.

Les **violències masclistes** no poden ser enteses només des del gènere; és necessari considerar altres categories d'identitat que afecten les dones. Així, les dones de diferents orígens, contextos i situacions de vida poden patir formes de violència masclista que no poden ser analitzades de la mateixa manera. La **visió interseccional**, per tant, aporta una **eina imprescindible** per a una comprensió més profunda i acurada d'aquest fenomen i per a la **formulació de polítiques i pràctiques** que realment responen a la **diversitat de les vivències** de les dones.

L'**enfocament interseccional** permet:

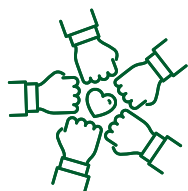

Visibilitzar les múltiples formes de violència

Una **dona racialitzada** pot enfrontar-se a violència masclista tant per ser **dona** com per ser **racialitzada**.

Proposar solucions adaptades

Les **intervencions per erradicar les violències** masclistes han de ser **dissenyades** tenint en compte les **múltiples dimensions** de les identitats de les dones.

Enfortir l'empatia i la justícia social

En reconèixer la complexitat de les experiències de les dones, es fomenta un **enfocament més just i empàtic** en la resolució de les **problemàtiques socials**, evitant solucions simplistes que no tinguin en compte la diversitat de les víctimes.

Feminisme i altres eixos de discriminació

La noció que el **feminisme** ha de superar les limitacions centrades únicament en el gènere s'ha manifestat a través de **diverses línies de pensament** que han ampliat la mirada feminista cap a **altres formes de discriminació**. A continuació, es mencionen algunes d'aquestes línies de pensament:

Feminisme i racisme

Les **dones racialitzades** han estat històricament **invisibilitzades** dins del moviment feminista, ja que les teòriques feministes blanques han centrat tradicionalment les seves demandes en les **lluites de les dones blanques de classe mitjana**.

Moviments com el **feminisme negre** han estat fonamentals per trencar aquesta visió monolítica de les dones, denunciant les **discriminacions específiques** que pateixen les dones de color, com l'**explotació laboral**, la **violència racial** i el **racisme sistèmic**. Figures com **Audre Lorde** i **Bell Hooks** han estat essencials per enllaçar les lluites feministes amb les lluites contra el racisme.

Feminisme i classisme

El feminisme de classe apunta a les **desigualtats econòmiques** que afecten les dones, en especial les dones de **classe treballadora** o en **situació de pobresa**. La visió marxista del feminisme destaca que les dones no només estan oprimides pel patriarcat, sinó també pel capitalisme.

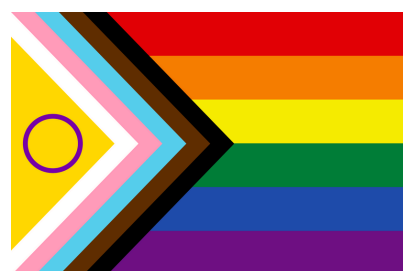
Aquest enfocament critica com les **dones pobres**, les **treballadores** i les que tenen **responsabilitats domèstiques i familiars** es veuen atrapades en un **sistema que les explota econòmicament**.

Feminisme i sexualitat

El feminisme ha estat crucial per **visibilitzar les lluites de les dones LGTBQA+**, sobretot les de les dones lesbianes, bisexuals i trans. Aquestes dones, a més de patir discriminació per ser dones, sovint es veuen sotmeses a l'**exclusió social** i a l'opressió per la seva orientació sexual o identitat de gènere.

El **feminisme inclusiu** promou una mirada plural que permet construir aliances amb les comunitats LGTBQA+, lluitant per una societat més oberta i respectuosa amb la **diversitat sexual**.

Feminisme i capacitisme

Les **dones amb discapacitat** es troben amb un doble obstacle en les lluites per la igualtat: el de la discriminació per gènere i el de la discriminació per discapacitat.

El feminisme ha hagut de reconèixer les necessitats específiques d'aquestes dones, que sovint pateixen múltiples formes de violència, com l'**abús institucional**, l'**estigmatització** i l'**aïllament social**, tot i estar també a la perifèria de les lluites feministes tradicionals.

Feminisme i diversitat de gènere

Un altre aspecte clau del feminisme més enllà del gènere és la seva inclusió de les **persones no binàries i trans**. El feminisme ha passat de centrar-se exclusivament en les dones cisgènere (aquelles que s'identifiquen amb el gènere assignat en néixer) a reconèixer les lluites i els drets de les persones trans i no binàries. Aquest canvi implica entendre que el **gènere** no és una categoria fixa ni binària, sinó una **construcció social i cultural** que pot ser fluidament viscuda per cada persona.

Els **feminismes trans-inclusius** treballen per garantir els drets de les **persones trans i no binàries**, denunciant les discriminacions específiques que pateixen per la seva **identitat de gènere**.

Això implica no només reconèixer les **violències físiques i simbòliques** que pateixen, sinó també promoure un canvi en les **estructures socials i legals** que continuen mantenint la idea d'un **gènere binari** com a norma universal.

Metodologia feminista interseccional a les entitats

L'**enfocament interseccional** és clau en la lluita contra les violències masclistes perquè permet formular **estratègies** més **inclusives, equitatives i eficients**. D'aquesta manera, s'estableix una **societat més justa** per a tothom, on les víctimes i supervivents de violència masclista no quedin enrere per la seva identitat.

Aquest d'enfocament també té implicacions profundes en les formes de treballar i organitzar-se dins de les entitats. Un enfocament interseccional obliga a replantejar les **pràctiques de sensibilització**, les **metodologies d'intervenció** i fins i tot la **manera d'analitzar les dades** i les necessitats de les persones que formen part de l'entitat. A través de l'adopció d'una **perspectiva interseccional**, les entitats poden crear **espais més accessibles, respectuosos i eficaços** per a totes les persones, independentment de la seva història personal o del seu context social.

En aquest sentit, el feminisme interseccional no només és una eina per a l'anàlisi, sinó també una **estratègia** per a la **transformació social** i per construir una societat que advoqui per la **justícia social** i la igualtat en tota la seva diversitat.

Principals pautes per aplicar la metodologia feminista interseccional en les entitats del Tercer Sector

Per tal que les entitats implementin una **metodologia feminista interseccional**, és necessari que integrin certs principis en els seus projectes i activitats. A continuació, es descriuen algunes **pautes** per aconseguir-ho:

Formació contínua

És fonamental que els equips de treball rebin **formació sobre feminisme, interseccionalitat i violència masclista**, no només en l'àmbit teòric, sinó també en termes de **pràctiques i actituds**.

Aquesta formació ha de ser una prioritat per a totes les persones implicades en l'entitat, des dels **equips directius** fins a les **persones voluntàries**. La formació ha de ser **adaptada** a les diferents realitats i nivells de coneixement del personal, i ha d'incloure **eines pràctiques** per identificar i combatre les discriminacions múltiples que poden afectar les víctimes.

Disseny de programes inclusius

Els programes han de ser dissenyats per **respondre a les multiplicitats de realitats** de les persones que hi formen part de l'entitat. Per exemple, una entitat podria dissenyar tallers en diversitat de llengües i adaptar les activitats per a persones amb discapacitat.

Identificació de barreres estructurals

Les entitats han de treballar per identificar les barreres estructurals que poden **dificultar l'accés a l'ajuda** de certs grups de dones. Això inclou **barreres socials, econòmiques i culturals**,

com la manca d'accés a serveis de salut, l'absència de suport legal per a **dones migrants** en situació administrativa irregular o l'estigmatització d'algunes identitats de gènere. **Avaluar** la manera en què es **distribueixen els recursos**, els projectes, les activitats i l'atenció dins de l'entitat és essencial per identificar aquestes barreres i **dissenyar solucions específiques**.

Participació activa de les comunitats

Participació activa de dones diverses en el **disseny i implementació** dels **projectes i activitats**. Escoltar les seves veus permet crear solucions més eficients i contextualitzades. Aquest enfocament també facilita la creació d'**espais de sororitat** i de **suport mutu** entre les dones.

Bones pràctiques per a l'aplicació de la metodologia feminista interseccional

Les bones pràctiques són fonamentals per assegurar que la **implementació de la metodologia feminista interseccional** sigui efectiva. A continuació, es presenten algunes d'elles:

Avaluació d'impacte de gènere i interseccional

Les entitats han de realitzar **avaluacions d'impacte específiques** per mesurar no només els resultats generals de les seves **intervencions**, sinó també com afecten les diferents **comunitats de dones** segons la seva identitat i context. Això ajuda a identificar possibles desigualtats i adaptar les estratègies per garantir que ningú quedi enrere.

Col·laboració interinstitucional

És clau que les entitats col·laborin amb altres **actors com governs, organitzacions comunitàries, empreses i moviments socials**. La **lluita contra la violència masclista** és una tasca que implica **diversos actors socials**, i les entitats del Tercer Sector no poden treballar soles.

La **col·laboració** amb altres entitats, **serveis socials, professionals de l'educació i el lleure i moviments socials** és essencial per proporcionar una **resposta integral i eficaç**. Això inclou, per exemple, crear **protocols de coordinació** entre els espais, així com establir aliances amb altres entitats per fer front a les **desigualtats de gènere i racials**. La lluita contra la violència masclista és un **esforç col·lectiu**.

Gestió integral i coordinada

La **violència masclista** no s'ha de tractar només des d'un àmbit específic, sinó com a fenomen que requereix una **resposta global**. Les entitats han de treballar de manera coordinada amb **serveis de salut, justícia, educació, lleure** i altres àmbits per crear **xarxes de treball** que donin respostes integrals enfront de la violència masclista. Per exemple, crear una **xarxa de suport** amb tècniques d'igualtat, educadores, integradores i treballadores socials, advocades, psicòlogues i altres especialistes per oferir una atenció que integri **aspectes emocionals, legals i socials**.

Xarxes de suport i apoderament

Les entitats també han de fomentar la **creació de xarxes de suport** entre dones que han viscut experiències similars de violència masclista. Aquestes xarxes permeten **compartir experiències, construir resiliència i apoderar-se mútuament**. El **suport social** és un element essencial per a la **recuperació de les supervivents de violència**, especialment per a aquelles que viuen en contextos de **doble vulnerabilitat**.

Implementar una **metodologia feminista interseccional** a les entitats del Tercer Sector no només ajuda a **combatre les violències masclistes** de manera més eficaç, sinó que també contribueix a la construcció d'una **societat més inclusiva, justa i igualitària**.

Suport Tercer Sector acompanyem, assessorem i formem
en tasques de gestió per millorar i agilitzar la feina de les
entitats sense ànim de lucre.

93 474 74 50

www.suport.fundesplai.org

infosuport@fundesplai.org

@suport_org

@fundesplai

@fundesplai